

(ע"ב) 'דרש מרימר'. מאמרי מרימר שהובאו בתלמוד, רובם ככולם הם דברים שדרש, ומיעוטם דברים שהורה במעשה שבא לפניו וכמעט שלא נמצאו מאמרים אחרים שאמר בסתם. הנה ציוני המקומות של 'דרש מרימר': כאן, בעירובין צג: פסחים ל: גטין פח. סנהדרין מב. חולין סב: שם קיא. שם קלא: נדה לו. שם סז:

דף יד

ענינים

למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר... –

'... וכן מה שאמרו (בברכות ז.) ישמעאל בני ברכני, יהי רצון שיכבשו רחמיך את כעסך... אמר גם כן לשון כבישה, כעין כיבוש מלחמה, והוא כענין 'צחוני בני' (ב"מ נט:), דצדיק מבטל גזירת מדת הדין על ידי התפלה הדומה לעתר שמהפכה למדת הרחמים. וכדרך שאיתא בתנא דבי אליהו (רבה ר"פ יח) על פסוק 'נכח פני ה' ולהלך הוא אומר: ויחנו אלה נכח אלה... ואלולי שהדבר כתוב אי אפשר לאומרו וכל האומרו היה חייב מיתה' ע"ש, דהכוונה דמפרש נוכח היינו לנצח כביכול להש"י כעין ניצוח מלחמה דהתם, וזהו דהאומרו חייב מיתה דנראה ח"ו כגידוף והתשת כח, אבל כך רצה הש"י שיכבשו רחמיו את כעסו על ידי תפילת וברכת בני אדם לו ית', וכאילו הם הפועלים כבישה וניצוח זה למדת הדין הנקרא פני ה'...' (מתוך לקוטי מאמרים לר"צ הכהן עמ' 224).

עוד בענין תפילה המהפכת, כתוב בספר מחשבות חרוץ (עמ' 117): לשון 'עתירה' נאמר לראשונה ביצחק אבינו. טעם הדבר, כי כח תפילתו של יצחק הוא על ידי התורה והוא תיקן תפילת מנחה – שהיא התפילה שאחר לימוד התורה. ומשום כך היה לו כח להפוך מדת הדין למדת הרחמים, כי כל תפילה צריכה 'עת רצון', ובשעה ששולטת מדת הדין אינו נענה בתפילה ואולם הקריאה שבאה על ידי התורה שהיא למעלה מהשמש והזמן, יש בכחה להענות בכל עת, וכמו שנאמר קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת ואין 'אמת' אלא תורה – על ידי הקריאה שמכח התורה, קרוב ד' לכל נפש ובכל זמן, כי בקריאה זו הוא דבק באלקים חיים ללא כל חוצץ. ולכן יצחק הוא הראשון שהתפלל על בנים, שהבנים אינם תלויים בזכות ובמעשים אלא במזל (כמו שאמרו במ"ק כח). כלומר בשורש העליון של האדם, ובוזה אין כח לשנות בתפילה כי אם על ידי התורה והקריאה באמת שהיא למעלה מהמזל. ע"ע קומץ המנחה ח"א קטו; אוהב ישראל סוף עקב; דברת שלמה בשלח; בן יהודיע.

*

(ע"ב) 'בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת, אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה, מאי מצטרפין – מצטרפין לארבע אמות מן הצד'. אין נראה שהכוונה לפרש מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה בנסרים הרחבים ארבעה, האם מצטרפים לארבע אמות מן הצד – כי לא מסתבר שלרבי יהודה לא יצטרפו כשאר סכך פסול. אלא הפירוש הוא שנקט רבי יהודה 'אין מצטרפין' כלפי נסרים

שאינ בהם ארבעה, שאפשר לסכך בהם הסוכה כולה, בניגוד לנסרים בני ארבעה שמודה רבי יהודה שפסולים (מהרש"א).

ומהר"ם פירש כפירוש שדחה המהרש"א, שנחלקו בנסרים רחבים ארבעה, האם מצטרפים מן הצד לד' אמות. ונראה שגם לפי פירושו אין צורך בחידוש דין זה אלא לפי הנחת המקשה בקושיהו, אבל לפי מה שתרצו לרב אידי דאמר ר"מ מצטרפין אמר ר"י אין מצטרפים, כן יש לפרש לשמואל. ולדברי הכל נסרים פסולים מצטרפים מן הצד לפסול בד' אמות [וביחוד לפי הסבר רש"י והר"ן בדין 'דופן עקומה', שהסכך הפסול רואים אותו כחלק מהדופן, אין סברא כלל שבשני נסרים יהא כשר כאשר יש בין הכל ארבע אמות, וכפי שכתב בחדושי בית מאיר להלן יז.]. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה עד וח"ו עו, ח) נקט כדברי מהר"ם אף למסקנא.

עוד אפשר לפרש, כגון שנתן נסרים בני ארבעה טפחים מן הצד וסמך להם נסר נוסף פחות מארבעה והוא משלים לשיעור ד' אמות – בזה אמר רבי יהודה אין מצטרפים הנסרים מפני שהנסר הזה שהוא פחות מארבעה, סכך כשר הוא (כן פרש רש"ש).

'אמר רבי יהודה: מעשה...'. ע' במצוין לעיל ב:

'אמרו לו משם ראייה?! אין שעת הסכנה ראייה'. כתב הריטב"א שרבי יהודה סובר שאילו הנסרים היו פסולים, לא היו יושבים תחתם אף בשעת סכנה שהרי פסולים בגופם. ואולם חכמים החולקים סוברים שבשעת הסכנה לא גזרו, והעמידו הדבר על דין תורה. והלכה כמותם בנידון זה, הלכך בשעת האונס יושבים אף תחת הנסרים ומברכים 'לישב בסוכה'. והוכיח כן מגמרא להלן (לא.). דעה זו הובאה במשנה ברורה (תרכט סק"ג).

ויש מן הפוסקים שנקטו שלא יברך, כי חכמים העמידו דבריהם אפילו במקום האונס, ורק כדי שלא תשתכח המצוה יש לישב בה הגם שהיא פסולה (ע"ש במשנ"ב).

הפרי-מגדים (תרכט) מצדד לחלק בין סכך הפסול משום גזרה, שבמקום האונס לא גזרו חכמים והסוכה כשרה ומברכים עליה, ובין סכך הפסול מדרבנן כגון שהוא מקבל טומאה מדרבנן, שבזה אין לברך אף במקום האונס, כי מ"מ הסכך פסול. וכן הביא בשמו בבאור הלכה (תרכט, א) שאין לברך (וע' גם באבנ"ז או"ח תע). ואילו הבכורי-יעקב (שם סק"ה) חולק וסובר שהוא הדין בכל הפסולים לא העמידו דבריהם (וע"ע מנחת חנוך שכה, יח).

וע"ע בשאלה זו במקומות שונים: רא"ש פסחים פ"י ה בשם רבנו יונה; חזון איש או"ח ד, א; שדי חמד מ, גט. ע"ע בכל הענין בשו"ת שבט הלוי ח"ה עה, ובמצוין ביוסף דעת ברכות יא. פסחים קא.

באופן אחר פירש החזו"א (קג, י) מחלוקת רבי יהודה וחכמים: רבי יהודה סבר אילו נסרים רחבים ארבעה היו פסולים, היה להם לדקדק שיהיו הנסרים פחותים משהו מארבעה ולא ירגישו בזה האויבים. ור"מ סבר שלא רצו לדקדק בזה שמא ירגישו או שמא יתגלה הדבר על ידי מי שהוא.

'נסר שהוא רחב ארבעה טפחים אף על פי שלא הכניס לתוכה אלא שלשה טפחים פסולה...'. ברייתא זו נוקטת כרבי יהודה וכשיטת שמואל, הפוסל בארבעה ומכשיר בפחות. ולכן נקטה נסר שהוא רחב ארבעה והכניס לסוכה שלשה. [והוא הדין במכניס פחות משלשה. וכן לרבי מאיר, כאשר היה הנסר פחות מארבעה והכניס לסוכה פחות משלשה – פסולה] (עפ"י מהרש"א. ואולם הריטב"א כתב להסתפק כששני טפחים בתוך הסוכה ושנים בחוץ. וע"ע מגן אברהם תרלב, א; שו"ת שבט הלוי ח"ה סו"י עג; הליכות שלמה סוכות פ"ז סק"ב).